

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

322-163/19
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 20227 датум 26.07.2021.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије¹ и члана 24. став 2. Закона о Заштитнику грађана², у поступку контроле законитости и правилности рада Министарства здравља и Републичког фонда за здравствено осигурање, Заштитник грађана упућује

МИШЉЕЊЕ

Централна комисија за лекове би унапредила положај, здравље, квалитет живота и степен остваривања права транс жена и свих других жена које имају низак ниво естрогена, односно хипоестрогено стање (после менопаузе; код жена које су имале хистероктомију) прихватањем предлога Републичке стручне комисије за трансродна стања за стављање лекова estradiol amp. 10 mg и estradiol valerat tbl. 2mg на Листу лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања и достављањем на овај начин допуњене Листе лекова Управном одбору Републичког фонда за здравствено осигурање

Управни одбор Републичког фонда за здравствено осигурање би унапредио положај, здравље, квалитет живота и степен остваривања права транс жена и свих других жена које имају низак ниво естрогена, односно хипоестрогено стање (после менопаузе; код жена које су имале хистероктомију) усвајањем предлога Листе лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, допуњен и измењен од стране Централне комисије за лекове на начин да садржи лекове estradiol amp. 10 mg и estradiol valerat tbl. 2mg

Полазећи од потребе да се, у складу са општеприхваћеним стандардима и правилима међународног права, транс особама обезбеди пуно остваривање људских права и слобода, укључујући и право на здравље и одговарајућу здравствену заштиту, Заштитник грађана упућује

ПРЕПОРУКЕ

I

Потребно је да Централна комисија за лекове прихвати предлог Републичке стручне комисије за трансродна стања у вези са стављањем лекова estradiol amp. 10 mg и estradiol valerat tbl. 2mg на Листу лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног

¹ "Сл. гласник РС", број 98/2006

² "Сл. гласник РС", бр. 79/05 и 54/07

здравственог осигурања и предлог, на овај начин допуњене и измењене Листе лекова, достави Управном одбору Републичког фонда за здравствено осигурање.

II

Потребно је да Управни одбор Републичког фонда за здравствено осигурање усвоји предлог Листе лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, допуњен и измењен од стране Централне комисије за лекове на начин да садржи лекове estradiol amp. 10 mg и estradiol valerat tbl. 2mg.

Потребно је да Републички фонд за здравствено осигурање обавести Заштитника грађана о поступању Централне комисије за лекове по препоруци I, као и о поступању Управног одбора Републичког фонда за здравствено осигурање по препоруци II у року од 60 дана од пријема овог акта, уз достављање доказа о поступању по препорукама.

Р а з л о з и

Заштитник грађана је дошао до сазнања да се, од када је Галеника а.д. престала да производи лек Оестрадиол у облику ампула, који се налазио на А1 Листи лекова, јавио огроман проблем начина одржавања хормонског статуса транс особа, жена којима је рађена хистероктомија и жена у менопаузи. Транс жене не могу да живе без естрадиола, стога што немају жлезде које би производиле хормон естрадиол у организму, те до краја живота морају да узимају поменути хормонску терапију које тренутно у Републици Србији нема. Активисткиње и активисти за права ЛГБТИ особа, такође, наводе да одговарајући лекови који садрже хормон естроген у форми ампула и таблета нису регистровани у Републици Србији, не могу се наћи у редовној продаји, а некада се могу купити код апотекара „на црно“, по много већим ценама од тржишних.

Заштитник грађана је, сходно наведеном, по сопственој иницијативи покренуо поступак контроле правилности и законитости рада и затражио информације од Агенције за лекове и медицинска средства, Републичког фонда за здравствено осигурање, Министарства здравља, Републичке стручне комисије за трансродна стања, Клиничког центра Србије, у чијем саставу је Клиника за психијатрију, Кабинет за трансродна стања.

У поступку је, између осталог, утврђено следеће:

Министарство здравља је овај орган обавестило³ да се лек, раствор за инјекцију 5x10 мг/мл, више не налази у производном асортиману произвођача Галеника а.д. Београд и да у промету није заступљен од 2012. године, па сходно томе, дозвола за стављање овог лека у промет, коју издаје Агенција за лекове и медицинска средства Србије више није важећа. Заштитника грађана је Министарство обавестило да је лек естрадиол у Републици Србији доступан у облику трансдермалног фластера и трансдермалног спреја и регистрован за индикацију: Хормонска супституциона терапија симптома дефицијенције естрогена код жена.

Осим тога Министарство здравља је навело да, у складу са одредбама Закона о лековима и медицинским средствима и прописа донетих за спровођење овог закона, Агенција за лекове може изузетно, за лечење одређеног пацијента или групе пацијената, на предлог здравствене установе, да увознику одобри увоз лека који нема дозволу за лек, а који је намењен за издавање у апотеци, односно за примену у здравственој установи. Наведено је да је тиме омогућено увођење у терапију лекова за које није издата дозвола за лек, а који су увезени на законом прописани начин.

³ Акт Министарства здравља бр. 515-01-04626/2019-06 од 11. јула 2019. године

Заштитник грађана је, након консултација са активисткињама и активистима за права ЛГБТИ особа, од којих су неке транс особе, дошао до информације да лекар специјалиста ендокринологије транс женама прописује естрадиол у форми ампуле – лек Неофолин, раствор за инјекцију или таблете лека Естрофем, али је реч о лековима који се не могу наћи у редовној продаји.

Став ЛГБТИ организација је да би транс женама требало да буде доступна одговарајућа терапија естрогеном, односно лек који је адекватна замена Оестрадиолу (раствор за инјекције који је Галеника а.д. производила).

Сходно наведеном, Заштитник грађана је од Министарства здравља затражио⁴ да Заштитнику грађана, у складу са чланом 21. и 29. Закона о Заштитнику грађана, достави информацију да ли постоји могућност да се, у складу са чл. 4. и 5. Правилника о условима, критеријумима и поступку за стављање лека на листу лекова, измене и допуне Листе лекова, односно за скидање са Листе лекова ("Сл. гласник РС", бр. 41/2014, 125/2014, 48/2015 и 14/2018) на Листу лекова стави лек, односно лекови који садрже хормон естрадиол и представљају адекватну замену за Галеникин лек Оестрадиол (раствор за инјекцију), иако за овај лек/лекове није издата дозвола за стављање лека у промет, а на предлог Републичке стручне комисије за трансродна стања Министарства здравља или Републичке стручне комисије за ендокринологију Министарства здравља и Министарства здравља.

Заштитника грађана је, такође, затражио обавештење које мере ће Министарство здравља у оквиру својих надлежности предузети у циљу решавања проблема са којим се суочавају транс жене.

Министарство здравља је, на захтев Заштитника грађана за достављањем информација о мерама које ће у оквиру својих надлежности предузети у циљу одржавања хормонског статуса транс особа, као и жена којима је хормонска терапија неопходна, својим актом⁵ овај орган, између осталог, обавестило о следећем:

Одговарајућа Републичка стручна комисија образована за одређену област медицине, односно стоматологије може Републичком фонду за здравствено осигурање да предложи да се на Листу лекова ставе лекови за које није издата дозвола за стављање лека у промет, а неопходни су у дијагностици и лечењу.

У складу са напред наведеним, и Министарство здравља може Републичком фонду за здравствено осигурање да предложи да се на Листу лекова ставе лекови за које није издата дозвола за стављање лека у промет, уколико је неопходно обезбедити њихову доступност, а на основу стручног мишљења Републичке стручне комисије образоване за одређену област медицине, односно стоматологије о оправданости покретања иницијативе за стављање лекова на Листу лекова.

Заштитник грађана је Министарство здравља обавестио⁶ да је о неопходности доступности транс особама и женама којима је рађена хистероктомија хормонске терапија естрадиолом у одговарајућој форми, разговарао на састанцима са Агенцијом за лекове и медицинска средства Србије и Републичким фондом за здравствено осигурање, указујући на озбиљност овог проблема и важност његовог решавања.

⁴ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 24894 од 22. јула 2020. године

⁵ Акт Министарства здравља број: 515-01-04626/2019-06 од 27. јула 2020. године

⁶ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 33297 од 9. октобра 2020. године

Осим наведеног Заштитник грађана је истим актом⁷ обавестио Министарство здравља, о садржају одговора председнице надлежне Републичке стручне комисије за трансродна стања⁸ достављеног на захтев Заштитника грађана⁹ у којем је, између осталог, наведено да:

- Када психијатар постави дијагнозу трансродности транс женама ендокринолози уводе терапију женским хормоном естрадиолом, аниандрогенима и касније прогестероном. Терапија је доживотна, на 6 месеци се процењује доза и врста примене естрадиола, а без терапије долази до појаве бројних компликација, укључујући кардиоваскуларна обољења, психијатријске поремећаје, остеопорозу и др. што смањује квалитет живота и повећава смртност
- Избор естрогена путем инјекције има неупоредиву предност код ових особа јер се не метаболише преко јетре, а имајући у виду да је терапија доживотна, неопходно је водити рачуна о раду свих органа у оптималним условима
- Тачно је да на тржишту постоје регистровани препарати у виду фластера или желеа, али њихов пут апсорпције, ефикасност, дозе нису исте
- Оестардиол ампуле од 10 mg представљају оптимални лек за терапију. Уједно, спадају у групу јефтиних лекова. У недостатку се могу давати остали облици естрадиола, са мањим успехом и ефикасношћу (наиме, потребне су веће дозе, терапија се примењује више пута дневно, питање апсорпције зависи од дебљине коже, фластери су видљиви, што додатно стигматизује транс жене)
- Свим осталим пацијенткињама са ниским нивоом естрадиола (у превременој менопаузи, након одстрањења јајника) терапија Oestradiol amp 10 mg је била једноставна и прихватљива
- У Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма се саветује примена лека. Са извештајем ендокринолога пацијент долази код лекара у Дом здравља, који прописује саветовану терапију. Терапија се примењује у Дому здравља, на 7-14 дана интрамускуларно (како је то раније била устаљена пракса)
- Такође, неопходно је набавити природну форму Estradiol valerata од 2mg у виду таблета, коју, такође, није могуће набавити

У поменутом Мишљењу Републичке стручне комисије за трансродна стања¹⁰ председница ове РСК, такође, наводи да је од 2012. године апеловала на свим нивоима да се увезу Oestradiol ампуле из земаља које их производе, последњи пут је то учинила у својству председнице РСК за трансродна стања, када је требало предложити нову Листу лекова, али поменути захтев није усвојен.

У поменутом Мишљењу Републичке стручне комисије за трансродна стања¹¹ председница у име ове РСК саветује да се под хитно обезбеди снабдевање Oestradiol amp. 10 mg и Estradiol valerat табелтама од 2 mg за пацијенткиње са хипоестрогеним стањем (ниским нивоом естрогена). Лек треба да буде доступан у апотекама, свим домовима здравља (пored Централне апотеке Клиничког центра Србије), да би пацијенткиње могле да га примају у Дому здравља у месту становања.

Заштитник грађана је у свом акту упућеном Министарству здравља¹² истакао да ово Мишљење надлежне РСК за трансродна стања недвосмислено указује да постоји оправданост покретања

⁷ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 33297 од 9. октобра 2020. године

⁸ Акт Републичке стручне комисије за трансродна стања бр. 1262 од 10. августа 2020. године (Заведен у Клиничком центру Србије, Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести зависности)

⁹ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 24895 од 22. јула 2020. године

¹⁰ Акт Републичке стручне комисије за трансродна стања бр. 1262 од 10. августа 2020. године (Заведен у Клиничком центру Србије, Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести зависности)

¹¹ Акт Републичке стручне комисије за трансродна стања бр. 1262 од 10. августа 2020. године (Заведен у Клиничком центру Србије, Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести зависности)

¹² Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 33297 од 9. октобра 2020. године

иницијативе за стављање поменутих лекова на листу лекова, односно предлагања од стране Министарства здравља Републичком фонду за здравствено осигурање да се на Листу лекова ставе ови лекови, с обзиром да су неопходни у лечењу транс жена и свих других жена са ниским нивоом естрогена.

Заштитник грађана је истим актом¹³ од Министарства здравља затражио информације о мерама које ће Министарство предузети у складу са својим надлежностима, на основу мишљења РСК за трансродна стања, чију копију је Заштитник грађана том приликом доставио Министарству, како би се наведени проблем решио.

Министарство здравља је на захтев Заштитника грађана овај орган обавестило¹⁴ да у Министарству здравља до сада није евидентиран захтев, као ни мишљење Републичке стручне комисије за трансродна стања које се тиче обезбеђивања доступности лекова за које није издата дозвола за стављање у промет а неопходни су у терапији транс особа. Сходно томе, Министарство здравља није имало основ за покретање иницијативе пред Републичким фондом за здравствено осигурање за стављање лекова за које није издата дозвола за стављање у промет у Републици Србији на Листу лекова. Министарство је напоменуло да сходно одредбама члана 4. Правилника о условима, критеријумима, начину и поступку за стављање лека на Листу лекова, измене и допуне Листе лекова, односно за скидање лека са Листе лекова, Републичка стручна комисија образована за одређену област медицине, односно стоматологије, може и непосредно, директним путем да се обрати Републичком фонду за здравствено осигурање и предложи стављање лека за који није издата дозвола за стављање лека у промет, а неопходан је у дијагностици и лечењу, на Листу лекова. Министарство здравља је истакло да ће, као и до сада, у оквирима својих надлежности у најкраћем року предузети све законом прописане мере на обезбеђивању доступности лекова, уколико одређена здравствена установа, односно Републичка стручна комисија образована за одређену област медицине, односно стоматологије то захтева.

Заштитник грађана је у свом одговору¹⁵ Министарству здравља, између осталог, истакао да, узевши у обзир да Министарство здравља може Републичком фонду за здравствено осигурање да предложи да се на Листу лекова ставе лекови за које није издата дозвола за стављање лека у промет, уколико је неопходно обезбедити њихову доступност, а на основу стручног мишљења Републичке стручне комисије образоване за одређену област медицине, односно стоматологије о оправданости покретања иницијативе за стављање лекова на Листу лекова, као и да одговарајуће мишљење надлежне Републичке стручне комисије доставља у прилогу, сматра да су испуњени сви услови да Министарство здравља у најкраћем року предузме све законом прописане мере на обезбеђивању доступности лекова, као и да о томе у року од 21 дана обавести Заштитника грађана.

Министарство здравља је Заштитника грађана, на његов захтев, обавестило¹⁶ да је тим поводом упутило допис 28. октобра 2020. године Републичкој стручној комисији за трансродна стања-председници, указујући, између осталог, да Републичка стручна комисија за трансродна стања своје стручно мишљење достављено Заштитнику грађана „да се под хитно обезбеди снабдевање лековима Oestradiol amp. 10 mg и Estradiol valerat таблета за пацијенткиње са ниским нивоом естрогена, као и да лек треба да буде доступан у апотекама и домовима здравља (пored централне апотеке Клиничког центра Србије“ треба да упути Републичком фонду за здравствено осигурање, надлежном за послове стављања лекова на Листу лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања.

¹³ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 33297 од 9. октобра 2020. године

¹⁴ Акт Министарства здравља бр. 515-01-04626/2019-06 од 13. октобра 2020. године

¹⁵ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 35129 од 27. октобра 2020. године

¹⁶ Акт Министарства здравља бр. 515-01-04626/2019-06 од 3. новембра 2020. године

Председница Републичке стручне комисије за трансродна стања је стручно мишљење РСК за трансродна стања да је потребно „*под хитно обезбедити Oestradiol amp. 10 mg и Estradiol Valerate tbl. 2 mg за све пацијенткиње са ниским естрадиолом у серуму (трансродне особе, хипогонадне жене, итд.) и да буду доступни у свим апотекама, домовима здравља (пored Централне апотеке Клиничког центра Србије)*“ упутила 25. новембра 2020. године Републичком фонду за здравствено осигурање¹⁷ о чему је истог дана на обавештен Заштитник грађана, у складу са захтевом Заштитника грађана упућеног РСК¹⁸.

Заштитник грађана је о свему наведеном обавестио Републички фонд за здравствено осигурање 7. децембра 2020. године¹⁹. Том приликом је овај орган, између осталог, истакао да узевши у обзир да је чланом 4. Правилника о условима, критеријумима, начину и поступку за стављање лека на Листу лекова, измене и допуне Листе лекова, односно за скидање са листе лекова прописано да се изузетно на Листу лекова стављају и лекови за које није издата дозвола за стављање лека у промет, а стављање таквих лекова, сходно члану 5. истог Правилника може да предложи одговарајућа републичка стручна комисија образована за одређену област медицине, односно стоматологије, што је у овом случају учињено, сматрамо да су испуњени сви законски услови да Републички фонд за здравствено осигурање, у најкраћем року предузме све законом прописане мере на обезбеђивању доступности лекова, као и да о томе у року од 15 дана обавести Заштитника грађана, у складу са чланом 21. и 29. Закона о Заштитнику грађана.

Републички фонд за здравствено осигурање је, у складу са захтевом Заштитника грађана, овај орган обавестио²⁰ 24. децембра 2020. године да је, у складу са чланом 5. Правилника о условима, критеријумима, начину и поступку за стављање лека на Листу лекова, измене и допуне Листе лекова, односно за скидање лека са Листе лекова, којом је прописано да је стављање на Листу лекова, лекова за које није издата дозвола за стављање лека у промет, може да предложи одговарајућа републичка стручна комисија образована за одређену област медицине, односно стоматологије и министарство надлежно за послове здравља, а имајући у виду да је Републичка стручна комисија за трансродна стања доставила Републичком фонду предлог да се на Листу лекова ставе лекови estradiol amp. 10 mg и estradiol valerata за које није издата дозвола за стављање лека у промет, Републички фонд је Министарству здравља, дана 21. децембра 2020. године упутио допис 04 број: 450-10337/20, ради изјашњења о предметном предлогу, у складу са чланом 5. Правилника о критеријумима. О наведеном је истог дана, 21. децембра 2020. године, Републички фонд дописом 04 број: 450-9667/20-1 обавестио Републичку стручну комисију за трансродна стања.

Републички фонд је у вези са наведеним, такође обавестио Заштитника грађана да, уколико и Министарство здравља достави предлог за стављање лекова estradiol amp. 10 mg и estradiol valerata на Листу лекова, у складу са чланом 5. Правилника о критеријумима, Републички фонд ће предузети активности из своје надлежности, у смислу спровођења поступка за разматрање достављеног предлога, с обзиром да предлог Листе лекова, односно њене измене и допуне и предлог за скидање одређених лекова са исте лекова, утврђује Централна комисија за лекове, а усваја Управни одбор Републичког фонда, у складу са чланом 68. став 1. Закона о здравственом осигурању.

Републички фонд за здравствено осигурање је, на захтев Заштитника грађана²¹, овај орган 29. јануара 2021. године обавестио²², између осталог, да је Министарство здравља дана 13. јануара 2021. године Републичком фонду доставило допис број 515-01-9886/2020-06 од 4. јануара 2021.

¹⁷ Акт Републичке стручне комисије за трансродна стања, бр. 2175 од 25. новембра 2020. године (заведен у Клиничком центру Србије, Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести зависности)

¹⁸ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 37955 од 20. новембра 2020. године

¹⁹ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 39405 од 7. децембра 2020. године

²⁰ Акт Републичког фонда за здравствено осигурање бр. 09 број: 07-156/20-2 од 24. децембра 2020. године

²¹ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 1243 од 14. јануара 2021. године

²² Акт Републичког фонда за здравствено осигурање бр. 09 број: 07-156/20-6 од 29. јануара 2021. године

године, у коме се, између осталог, наводи да Републички фонд, у оквирима својих надлежности, треба да размотри предлог Републичке стручне комисије за трансродна стања и сходно прописаним критеријумима, процени да ли су испуњени услови и постоји ли могућност да се лекови estradiol amp. 10 mg и estradiol valerata ставе на Листу лекова.

Чланом 68. став 1. Закона о здравственом осигурању прописано је да Централна комисија за лекове утврђује предлог Листе лекова, односно њене измене и допуне и предлог за скидање одређених лекова са Листе лекова, који усваја Управни одбор Републичког фонда.

Републички фонд за здравствено осигурање је сходно наведеној законској одредби, имајући у виду да због тренутне епидемиолошке ситуације изазване пандемијом заразне болести Covid 19, тренутно није познат датум одржавања наредне седнице Централне комисије за лекове, такође, истим дописом обавестио Заштитника грађана да ће Републички фонд, након што Централна комисија за лекове утврди датум одржавања наредне седнице, предузети мере из своје надлежности у смислу члана 68. став 1. Закона о здравственом осигурању, односно спровести поступак за разматрање предлога Републичке стручне комисије за трансродна стања за стављање лекова estradiol amp. 10 mg и estradiol valerata на Листу лекова.

Републички фонд за здравствено осигурање је, на захтев Заштитника грађана²³, овај орган обавестио²⁴ 20. маја 2021. године да је Централна комисија за лекове одржала седницу 12. априла 2021. године, на којој је, између осталог, разматран и предлог Републичке стручне комисије за трансродна стања за стављање лекова estradiol amp. 10 mg и estradiol valerat 2 mg на Листу лекова. Заштитнику грађана је достављен и извод из Записника са 82. седнице Централне комисије за лекове, одржане 12. априла 2021. године, а који се односи на предметни случај:

„Комисија је разматрала обраћање Заштитника грађана у вези са иницијативом за стављање лека estradiol amp. 10 mg и estradiol valerate tbl. 2 mg на Листу Д лекова, као и дописе РСК за трансродна стања у вези обезбеђивања лека estradiol amp. 10 mg и estradiol valerate tbl. 2 mg 04 број: 450-9667/20, од 26.11.2020. године и одговор Министарства здравља (допис број: 450-10337/20-1 од 13. јануара 2021. године) на допис Републичког фонда у вези са предлогом наведене републичке стручне комисије (допис број: 450-10337/20 од 14. децембра 2020. године).

Након дискусије о претходно наведеном, а узевши у обзир и мали број пацијената који би били кандидати за ове лекове, као и доступне податке о регистрацији ових лекова у Европи (према доступним подацима, у Европи постоји регистрован само estradiol valerate tbl. 2 mg, а не и ампулирани облик лека, при чему је estradiol valerate tbl. 2 mg регистрован за примену само код жена и то услед недостатка естрогена после менопаузе, затим за спречавање остеопорозе у постменопаузи и код жена које су имале хистеректомију), Комисија је констатовала да се одложи изјашњавање о овом питању“.

Приликом давања Мишљења Заштитник грађана се руководио следећим документима: Уставом Републике Србије²⁵, Законом о забрани дискриминације²⁶, Законом о родној равноправности²⁷, Законом о здравственом осигурању²⁸, Законом о лековима и медицинским средствима²⁹, Правилником о условима, критеријумима, начину и поступку за стављање лека на Листу лекова,

²³ Акт Заштитника грађана бр. 322-163/19, дел. бр. 11659 од 5. маја 2021. године

²⁴ Акт Републичког фонда за здравствено осигурање 09 број: 07-156/20-1120. маја 2021. године

²⁵ Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ број 98/2006)

²⁶ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ број 22/2009, 52/2021)

²⁷ Закон о родној равноправности („Службени гласник РС“ број 52/2021)

²⁸ Закон о здравственом осигурању („Службени гласник РС“ број 25/19)

²⁹ Закон о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС“ број 30/10, 107/12, 105/17 – др. закон, 113/17 – др. закон)

измене и допуне Листе лекова, односно за скидање лека са Листе лекова³⁰, раније важећом Националном стратегијом превенције и заштите од дискриминације и пратећим Акционим планом³¹, Меморандумом објашњења³² уз Препоруку ЦМ/Рец(2010)5 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о мерама за борбу против дискриминације на основу сексуалне оријентације или родног идентитета³³, Џогџакарта принципима Уједињених нација³⁴ и допуњеним Џогџакарта принципима Уједињених нација³⁵, препорукама Комесара за људска права Савета Европе „Људска права и родни идентитет“³⁶.

Обавеза је државних органа и установа да предузму све потребне законодавне, административне и остале мере да створе повољан амбијент за активности усмерене на промоцију, заштиту и остваривање људских права, укључујући права која су релевантна за особе другачије сексуалне оријентације и родног идентитета.

Транс особе су често изложене великој патњи, вишеструкој дискриминацији, различитим облицима насиља и другим видовима кршења њихових права. Неопходно је у пуној мери спроводити међународне стандарде људских права без дискриминације транс особа на основу њиховог родног идентитета и других личних својстава и апсолутно неприхватљиво као аргумент због којег се не омогућава остваривање одређених права транс особа, укључујући право на одговарајућу здравствену заштиту, наводити мали број ових особа.

ЗАМЕНИЦА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Доставити:

- Централној комисији за лекове
- Републичком фонду за здравствено осигурање
- Министарству здравља
- Агенцији за лекове и медицинска средства
- Републичкој стручној комисији за трансродна стања
- Клиничком центру Србије

³⁰ Правилник о условима, критеријумима, начину и поступку за стављање лека на Листу лекова, измене и допуне Листе лекова, односно за скидање лека са Листе лекова („Службени гласник РС“ број 41/14, 125/14, 48/15 и 14/18)

³¹ Доступно на: <https://ljudskaprava.gov.rs/sh/node/19990>

³² Доступно на: http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/em-serbian.pdf

³³ Доступно на: http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/reccm2010_5_sr.pdf

³⁴ Доступно на:

http://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_Yogyakarta%20principi%20na%20srpskom.pdf

³⁵ Доступно на:

http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf

³⁶ Human Rights and Gender Identity, Commissioner for Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, 2009, dostupno na: <https://rm.coe.int/16806da753>